

סיבום לפרק "סדר תעניות אלו"

פורענות על ארץ ישראל, שמתענים עליה בכל מקום שבעולם, משום שהיא מרכזת וליבה של האומה.

פרק זה נקרא בפי הראשונים "פירקא דחסידי" משום שאף על פי שיש בו כמה וכמה עניני הלכה הרי רובו הוא סיפורים על תפילת הצדיקים בעתות צרה וכיצד נענתה תפילתם. בצד זה שבו הרי משמש הוא להוראת דרך, הן בהוכחה שהקב"ה שומע תפילתם של הראויים לכך ונענה לכל משאלותיהם, והן בהגדרה הרחבה יותר של מהות ה"צדיק". שכן מוסבר כאן שבענין זה אין לראות לעיניים, וכי פעמים אין אנו יודעים להבחין מי הוא הצדיק באמת. ועוד, שכל אדם העושה למעלה מדרכו וְהַגָּלוּ, גם אם איננו נחשב בעיני הרבים לאיש המעלה, ראוי הוא שיתפלל ויענה.

להלכה סוכם בפרק זה כי כל מאורע שיש בו כדי להזיק לפרנסתם, לבריאותם, או לשלומם של ישראל ראוי שיתענו עליו. ואם הסכנה היא מיידית – קובעים את התענית סמוך לזמן המאורע ככל האפשר. יתר על כן, אין צורך שיהא הדבר סכנה או אסון שקרה בפועל אלא גם מאורע שיש רק מקום לחשוש שיגרום לאסון בעתיד, כגון צבא העובר במדינה אף על פי שאיננו בא למלחמה, וכיוצא בהן – ראוי להתענות עליו. כלל הוא כי כל פורענות המיוחדת ומוגבלת למקום מסויים אנשי אותו המקום מתענים, ואילו בני מקומות אחרים משתתפים עמם בתפילה אבל אינם מתענים. אולם בכל מקרה שיש מכה מהלכת, לאמור: כאשר הסכנה עשויה לעבור ממקום למקום, כגון מחלה מדבקת וכיוצא באלה, הרי הכל מתענים על כך ככל תחומה של אותה מדינה או אזור. יוצא מן הכלל הוא כאשר באה